

การส่งเสริมสัมมาชีพของหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ : กรณีศึกษา
ชุมชนบ้านสมบุญ ตำบลรุง อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ
LIVELIHOOD PROMOTION IN VILLAGES AS A MODEL OF FIVE-
PRECEPT OBSERVATION: A CASE STUDY OF BAN SOMBOON
COMMUNITY IN RUNG SUBDISTRICT, KANTHARALAK
DISTRICT, SISAKET PROVINCE

¹พระอธิการอำพน จารุโณ, ²สุทัศน์ ประทุมแก้ว และ ³พระพรสวรรค์ ฐิติญาโณ

¹Phraathikan Ampon Jarupho, ²Suthat Partoomkeaw and

³Phraponsawan Thitiyano

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

¹Darasas11355@gmail.com

Received November 16, 2022; Revised November 29, 2022; Accepted December 30, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมสัมมาชีพของหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ : กรณีศึกษาชุมชนบ้านสมบุญ ตำบลรุง อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ” มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาหลักสัมมาชีพที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา 2) เพื่อศึกษาการส่งเสริมสัมมาชีพของหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ : กรณีศึกษาชุมชนบ้านสมบุญ ตำบลรุง อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ 3) เพื่อวิเคราะห์การส่งเสริมสัมมาชีพของหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ : กรณีศึกษาชุมชนบ้านสมบุญ ตำบลรุง อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า การที่จะนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ สัมมาชีพ (สัมมาอาชีพ) มาเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพนั้น ทำให้ประชาชน/ชุมชน ไม่ก่อให้เกิดการเบียดเบียนตนเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น และไม่เบียดเบียนสังคม แม้ในทางตรงและทางอ้อม คือ เว้นจากการทุจริตทางกาย วาจา และใจ โดยปฏิบัติอยู่ในกรอบแห่งศีลธรรม ไม่หลงในอำนาจของกิเลส อันเป็นเหตุให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนและผู้อื่น เพราะศีลเป็น

¹ นิสิต, คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ

² อาจารย์ ดร., คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ

³ อาจารย์ ดร., คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ

ข้อปฏิบัติในเชิงปฏิบัติ เพื่อควบคุมความประพฤติทางกาย ทางวาจา ให้สงบเรียบร้อย อันจะเป็นรากฐานในการพัฒนาคุณธรรมในระดับที่สูงขึ้น การส่งเสริมสัมมาชีพ กรณีศึกษาในชุมชนบ้านสมบุญ ตำบลสูง อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ สามารถจัดเป็นต้นแบบได้ 3 ระดับ คือ 1) ต้นแบบระดับเริ่มต้น สามารถจัดกิจกรรมทำกินทำใช้ลดคนยากจนพึ่งตนเอง เป็นลักษณะของการ “พออยู่ พอกิน” เพื่อครัวเรือนอยู่ได้ 2) ต้นแบบระดับ “อยู่ดี กินดี” หมู่บ้านพร้อมเป็นต้นแบบของการขยายงาน ที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับหมู่บ้าน 3) ต้นแบบระดับ “มั่งมี ศรีสุข” มีลักษณะที่ใช้ความรู้ในการบริหารจัดการที่มีความเข้มแข็ง สามารถแก้ปัญหาและพัฒนาการให้มีการจัดสวัสดิการสำหรับคนในหมู่บ้าน/ชุมชน ที่กว้างขวางยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การส่งเสริม, สัมมาชีพ, หมู่บ้านรักษาศีล 5, ต้นแบบ, ชุมชนบ้านสมบุญ

Abstract

The research subject " Livelihood Promotion in Villages as A Model of Five-Precept Observation: A Case Study of Ban Somboon Community in Rung Subdistrict, Kantharalak District, Sisaket Province aimed: 1) to examine the livelihood principles in Buddhist scriptures 2) to examine the livelihood promotion in villages as a model of five-precept observation: A case study of Ban Somboon Community in Rung Subdistrict, Kantharalake District, Sisaket Province. The findings showed that the way in applying the dharmic principles of Buddhism as the livelihood to become the foundation for occupation not to make people in community self-inflicted, and spoil societies directly and indirectly : abstaining from corrupting with body speech and mind by performing in the frame of morality, not falling for the power of defilements causing troubles for oneself and others because precepts are denial practices to control physical and verbal behaviors to be modest, which will be the foundation for morality development in higher levels of livelihood promotion. A case study in Ban Somboon Community in Rung Subdistrict, Kantharalak District, Sisaket Province as its model can be classified into 3 levels: 1) A model at a beginning level which can organize the utilizing activities in self-reliance to reduce poverty that is characterized as "Having enough to live and eat" for the household can live sufficiently 2) A model at a level "Living well, Eating well. Villages are ready to be a model for work expansion of which relations are connected with villages 3) A model at the level of "Wealthy, Comfortableness" is characterized to use knowledge in management with strengths to solve problems and develop in welfare arrangements for people in villages or community much extensively.

Keywords: Promotion, Honest Livelihood, Villages' five Precepts, Prototype, Ban Somboon Community

บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นพื้นฐานสำคัญอย่างยิ่งของคนในสังคมไทย เพราะพระพุทธศาสนาได้เข้ามาเผยแผ่ในแผ่นดินอันเป็นที่อยู่ของคนไทยนานหลายร้อยปี ชาวไทยส่วนใหญ่ยอมรับหลักธรรม ในพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต พิธีกรรม คำสอน และการปฏิบัติบางอย่าง ได้กลายเป็นขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมและประเพณีของคนไทย ดังจะเห็นได้จากปัจจุบันประชาชน ชาวไทยนับถือพระพุทธศาสนาถึงร้อยละ 95 แม้พระพุทธศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตคนไทย แต่สังคมไทยก็มีปัญหาต่างๆ มาตลอดจนถึงปัจจุบัน (พระใบฎีกาสุชาติ ฌโนมทรัพย์, 2556: 4) คำสอนและหลักปฏิบัติในพระพุทธศาสนาส่วนที่เกี่ยวข้องกับสังคม สะท้อนให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของพระพุทธศาสนาในด้านความสัมพันธ์ทางสังคมได้มากที่สุด คือ คำสอนและหลักปฏิบัติในชั้นศีล เพราะศีลเป็นระบบควบคุมชีวิตด้านนอกเกี่ยวกับการแสดงออกทางกาย วาจา เป็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน การดำเนินกิจการต่าง ๆ ของหมู่ชน การจัดสภาพความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมให้เรียบร้อยและเกื้อกูลแก่การดำรงอยู่ด้วยดีของหมู่ชน และแก่ความผาสุกแห่งสมาชิกทั้งปวง อันจะเอื้ออำนวยให้ทุกคนสามารถบำเพ็ญกิจภรณ์ที่ต้งามยิ่งขึ้น เพื่อบรรลุจุดหมายสูงสุดของชีวิต หรือเพื่อเข้าถึงประโยชน์ ความดีงามสูงสุดตามอุดมการณ์ของหมู่ชน ศีลพื้นฐานหรือศีลขั้นต้นที่สุด คือ การไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่ว่าจะด้วยกายหรือวาจาและไม่ทำลายสติสัมปชัญญะที่เป็นตัวคุ้มครอง ศีลของตน ศีลขั้นต้นสุดนี้นิยมเรียกว่า ศีล 5 (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2545 : 431)

หลักสัมมาชีพ หรือเรียกอีกอย่างว่า “สัมมาอาชีพะ” ถือเป็นหลักธรรมสำคัญในทางพระพุทธศาสนาเพราะเป็นหนึ่งในอริยอัฏฐังคิกมรรค 8 ประการ เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติของบุคคลผู้มุ่งหวังผลแห่งความสุขในการดำเนินชีวิต การปฏิบัติตามหลักสัมมาชีพจะต้องกระทำอยู่ในกรอบแห่งศีลธรรม (สุทัศน์ ประทุมแก้ว, ดร. และคณะ, 2562 : 1) เป็นข้อปฏิบัติเพื่อควบคุมความประพฤติทางกาย ทางวาจา ให้สงบเรียบร้อย เมื่อผู้รักษาศีลเป็นผู้มีศีล มีความประพฤติเรียบร้อย ศีลย่อมกลายเป็นธรรม อันจะเป็นรากฐานในการพัฒนาคุณธรรมในระดับที่สูงขึ้น (วิมลพรรณ หาญชนะ, 2561 : 22) พระพุทธเจ้าได้วางศีลพื้นฐานสำหรับฆราวาสที่อยู่ครองเรือน เป็นข้อห้ามหรืองดเว้นมีอยู่ 5 ข้อ 1) เว้นจากปาณาติบาต คือ ไม่ทำลายชีวิต 2) เว้นจากอทินนาทาน คือ ไม่เอาของที่เขามีได้ให้ หรือไม่ลักขโมย 3) เว้นจากกาเมสุมิฉฉาจาร คือ ไม่ประพฤติผิดในกามทั้งหลาย 4) เว้นจากมฺสาวาท คือ ไม่พูดเท็จ 5) เว้นจากของเมาคือสุราและเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท คือ ไม่เสพของมีนเมา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2549 : 769-770) ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการส่งเสริมสัมมาชีพของหมู่บ้านรักษาศีล 5 : กรณีศึกษาชุมชนบ้านสมบูรณ ตำบลรุง อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อให้มองเห็นถึงแนวทางความสำคัญ ของหลักธรรมในเรื่องของศีล 5 นำมาประกอบสัมมาอาชีพกับการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันของชุมชนตลอดถึงสังคม ประเทศชาติ ให้มีความสงบสุข สามัคคี อีกทั้งเพื่อเป็นแนวทางต่อผู้สนใจศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักสัมมาชีพที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา
2. เพื่อศึกษาการส่งเสริมสัมมาชีพของหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ : กรณีศึกษาชุมชนบ้านสมบูรณ ตำบลรุง อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ
3. เพื่อวิเคราะห์การส่งเสริมสัมมาชีพของหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ : กรณีศึกษาชุมชนบ้านสมบูรณ ตำบลรุง อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมสัมมาชีพของหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ :กรณีศึกษาชุมชนบ้านสมบูรณ ตำบลรุง อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ” โดยการศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาทางเอกสารและการสัมภาษณ์ ได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย คือผู้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วยพระภิกษุสงฆ์ ประชาชนชุมชนจำนวน ผู้นำชุมชนข้าราชการที่เกี่ยวข้อง และชาวบ้านผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 25 รูป/คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาและรวบรวมข้อมูล โดยเป็นแบบสัมภาษณ์ (Interview form) เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ที่มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open-Ended Discussion) แบบเป็นทางการ (Formal Interview) และไม่เป็นทางการ (Informal Interview) เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่สมบูรณ และครอบคลุมตรงประเด็นอย่างครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ในเชิงสาระหรือการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และตีความข้อมูลที่รวบรวมมา จัดความสัมพันธ์ของข้อมูลให้เชื่อมโยงกันตามวัตถุประสงค์ โดยการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) ก่อนนำมาเรียบเรียงสรุปข้อค้นพบ และเสนอผลการวิจัยในลักษณะของการบรรยาย (Descriptive Method) พร้อมข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาต่อไป

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมสัมมาชีพของหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ :กรณีศึกษาชุมชนบ้านสมบูรณ ตำบลรุง อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ” สรุปผลการศึกษาดังนี้

หลักสัมมาชีพนี้ คือ หลักของอาชีพที่ไม่เบียดเบียนตนเองไม่เบียดเบียนผู้อื่นและไม่เบียดเบียนสังคม แม้ในทางตรงและทางอ้อม หลักสัมมาอาชีพ (สัมมาอาชีพะ) หมายถึง การเลี้ยง

ชีพในทางที่ชอบ ได้แก่ เว้นมิจฉาอาชีวะ ประกอบสัมมาอาชีวะ คือ เว้นจากการทุจริตทางกาย วาจา ใจ ดังนี้ 1) การเลี้ยงชีพชอบทางกาย เป็นกายกรรมฝ่ายกุศล คือ เว้นจากการลักขโมย ทุจริต คดโกง เว้นจากอบายมุข เว้นจากการค้าขายไม่ชอบธรรม การค้าขายที่ผิดศีลธรรม เรียกว่า มิจฉา วณิชา 2) การเลี้ยงชีพชอบทางวาจา จัดเป็นกุศลกรรม คือ การไม่โกหกหลอกลวงเลี้ยงชีพ การไม่ พูดส่อเสียดเลี้ยงชีพ การไม่พูดเพ้อเจ้อเลี้ยงชีพ การไม่ประจบเลี้ยงชีพ การไม่บังคับขู่เข็ญเลี้ยงชีพ 3) การเลี้ยงชีพชอบทางใจ เป็นมโนกรรมฝ่ายกุศล ซึ่งเป็นแนวทางที่นำไปสู่ความสุขสงบภายใน คือ การไม่โลภอยากได้ทรัพย์คนอื่นเลี้ยงชีพ การไม่คิดเบียดเบียนคนอื่นเลี้ยงชีพ การไม่คิดเอารัดเอาเปรียบคนอื่นเลี้ยงชีพ จัดเป็นมโนกรรมฝ่ายกุศลที่สำคัญที่สุด

การพัฒนาชุมชนสิ่งหนึ่งที่จะมองข้ามไม่ได้เลย ก็คือ การพัฒนาคนให้มีความสุข และมีคุณภาพ เน้นการพัฒนาแบบที่ทุกคนทุกฝ่ายหรือที่เรียกว่า ภาคี เน้นการพัฒนาตั้งแต่ต้นจนจบ ซึ่งจะทำให้การพัฒนาอยู่ในลักษณะที่เรียกว่า “เศรษฐกิจดี สังคมไม่มีปัญหา การพัฒนายั่งยืน” ซึ่งจะส่งผลทำให้คนส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เมื่อชุมชนนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ “ศีล 5” มาเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ จะทำให้ประชาชนมีสุขภาพร่างกาย จิตใจที่ดี เป็นคนมีคุณธรรม รู้จักผิดชอบชั่วดี แยกแยะเหตุและผลอย่างถูกต้อง รู้จักประหยัดอดออม ใช้อย่างเหมาะสมกับฐานะของตนที่เป็นอยู่ เมื่อตนพอมีกินมีใช้แล้ว ก็รู้จักแบ่งปันให้คนอื่น ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน แก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง มั่นคง ถ้าหากผู้ใดสามารถรักษา คือ นำไปปฏิบัติได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ถึงพร้อมด้วยศีล ศีลย่อมรักษาไม่ให้เกิดไปในที่ชั่วแน่นอน

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมสัมมาชีพของหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบ :กรณีศึกษาชุมชน บ้านสมบูรณ ตำบลสูง อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ” มีประเด็นที่อภิปรายผล ดังนี้

หลักสัมมาชีพที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนานี้ พบว่า หลักการประกอบสัมมาชีพ ในทางพระพุทธศาสนา หรือที่เรียกว่า “สัมมาอาชีวะ” ซึ่งเป็นหนึ่งในองค์ธรรมของมรรค 8 เป็นทางนำไปสู่การประกอบอาชีพที่สุจริต มีกาย วาจา ใจ เป็นต้น ผู้วิจัยเห็นว่า การที่จะนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา (สัมมาอาชีวะ) มาเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพนั้น มักจะเข้าใจกันในความหมายที่ว่า ต้องประพฤติตัวให้อยู่ในกรอบตามหลักสัมมาอาชีวะ คือ ต้องมีกาย วาจา และใจ ให้เรียบร้อยอยู่เสมอ การที่เข้าใจในลักษณะแบบนี้ อาจจะเป็น “ช่องโหว่” ทำให้เกิดการขัดแย้งในความคิดและการกระทำสวนทางกันได้ เพราะฉะนั้น สิ่งที่สำคัญจะต้องคำนึงถึง คือ เป้าหมายในการดำเนินชีวิต และเมื่อดำเนินชีวิตแล้วก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคมอย่างไร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระธานี เขมธมโม (จำปา), (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาสัมมาอาชีวะในพระพุทธศาสนา พบว่า สัมมาอาชีวะเป็นมรรคปฏิบัติที่สำคัญข้อหนึ่งในมรรคมีองค์ 8 และเป็นมรรคปฏิบัติด้านศีลสิกขาเกื้อหนุนให้กระบวนการดำเนินชีวิต เป็นไปอย่างพอดีและสมดุล หลักการของสัมมาอาชีวะหรือการเลี้ยงชีพชอบตามหลักพระพุทธศาสนาจะครอบคลุมกระบวนการดำเนินชีวิต ทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ โดยมีเป้าหมายอยู่ที่ความสุขหรือ

ประโยชน์ทั้งสามด้าน คือ ประโยชน์ตน (อัตตประโยชน์) ประโยชน์ผู้อื่น (ปรัตถประโยชน์) และประโยชน์ทั้งสองฝ่าย (อุภยัตถประโยชน์) สัมมาอาชีวะเป็นหลักการดำเนินชีวิตที่มีคุณค่าทางจริยธรรม ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลทั้งทางกาย ทางวาจา ทางจิตใจ อีกทั้งเกิดคุณค่าต่อการพัฒนาปัญญา ให้รู้จักคิดอย่างมีเหตุผลในการดำเนินชีวิตมากยิ่งขึ้น และยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนรัฐ สะอาดเอี่ยมและคณะ, (2560 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวคิดเรื่องสัมมาชีพและความรับผิดชอบในพระพุทธศาสนา พบว่า สัมมาชีพ คือ การดำรงชีพ ที่มีความบริสุทธิ์ทั้งกาย วาจา และใจ โดยไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น เป้าหมายของสัมมาชีพมี 3 ระดับ คือ ระดับบุคคล ระดับสังคม และระดับขั้นสูงสุด คือ การบรรลุพระนิพพาน

จากผลการศึกษาวิจัย การส่งเสริมสัมมาชีพของหมู่บ้านรักษาศีล 5 ตำบลแบบ : กรณีศึกษา ชุมชนบ้านสมบูรณ ตำบลรุง อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า คนในชุมชนส่วนใหญ่มีอาชีพทำการเกษตร เลี้ยงโค กระบือ สุกร และยังมีอาชีพเสริมคือการปลูกพื้ล้มลุก คือ ดอกดาวเรือง และมีพืชอื่นๆ ที่ทำการเพาะปลูกหมุนเวียนกันตามสภาพภูมิอากาศ เช่น ข้าวโพด มันสำปะหลัง พริก และมีการทำขนมทองม้วน ที่มีวิถีกระบวนการผลิตเฉพาะในชุมชน อีกทั้งยังเป็นแหล่งผลิตหนึ่งเดียวในระดับตำบล เป็นต้น การส่งเสริมสัมมาชีพ เป็นการขับเคลื่อนให้ชุมชนมีการพัฒนาไปในแนวทางประกอบอาชีพสุจริต ที่สำคัญทำให้ความเหลื่อมล้ำในสังคมลดลง ด้วยวิธีถือปฏิบัติตามหลักศีล 5 โดยการนำกระบวนการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการส่งเสริมอาชีพของประชาชน ด้วยวิธีการให้ปราชญ์ชุมชนหรือผู้นำสอนชาวบ้าน (ชาวบ้านสอนชาวบ้าน) เพื่อให้ครัวเรือนที่เข้ารับการฝึกอาชีพ มีความรู้ความเข้าใจนำไปประกอบอาชีพ เพื่อสร้างรายได้ให้กับครัวเรือนและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ก้าวไปสู่ระบบ OTOP อย่างมีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระชวลิต จิตรพัฒโน (ยังยืน), (2561 : 75) ได้ศึกษาเรื่อง กระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล 5 เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ในตำบลแม่ตำ อำเภอพยุมาเมืองราย จังหวัดเชียงราย พบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักศีล 5 เพื่อให้มีชีวิตรอดความเป็นอยู่ที่ดียิ่งขึ้น ต้องเริ่มจากการพัฒนาตนเอง พัฒนาให้ร่างกายมีความแข็งแรง เสริมสร้างสุขภาพจิตใจที่ดี รู้จักควบคุมอารมณ์ พัฒนาจิตใจด้วยการให้ทาน การทำงานอดิเรกที่ชื่นชอบ การฝึกสมาธิ การเข้าร่วมกิจกรรมกับสังคมหรือหน่วยงานต่าง ๆ การนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ทำตนให้ตั้งอยู่ในศีลเป็นเบื้องต้น ก่อนรู้จักวิธีคุ้มครองรักษาอินทรีย์ รู้จักประมาณในการบริโภค และรู้จักเพิ่มพูนสั่งสมบำเพ็ญความเพียร เป็นต้น

ผลการวิเคราะห์การส่งเสริมสัมมาชีพของหมู่บ้านรักษาศีล 5 ตำบลแบบ : กรณีศึกษา ชุมชนบ้านสมบูรณ ตำบลรุง อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า หลักสัมมาชีพที่ประชาชนนำไปประพฤติปฏิบัติแล้วทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นต้นแบบใน 3 ระดับ คือ 1) ต้นแบบระดับเริ่มต้น สามารถจัดกิจกรรมทำกินทำใช้ ลดคนยากจนเพื่อการพึ่งตนเองในระดับครัวเรือน เป็นลักษณะของการ “พออยู่ พอกิน” เพื่อครัวเรือนอยู่ได้ 2) ต้นแบบระดับ “อยู่ดี กินดี” หมู่บ้านพร้อมเป็นต้นแบบของการขยายงาน ด้วยการทำงานระบบกลุ่มที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับหมู่บ้าน ระดับนี้จึงมีกลุ่มที่เข้มแข็ง สำหรับแก้ปัญหาที่ยากขึ้น 3) ต้นแบบระดับ “มั่งมี ศรีสุข”

มีลักษณะที่ใช้ความรู้ในการบริหารจัดการ การพัฒนาที่มีความเข้มแข็งสามารถขยายกิจกรรมของกลุ่มต่าง ๆ ให้มีความสัมพันธ์ในลักษณะเครือข่าย มีกิจกรรมในการแก้ปัญหาและพัฒนาการให้บริการ มีการจัดสวัสดิการสำหรับคนในหมู่บ้าน/ชุมชน ที่กว้างขวางยิ่งขึ้น การประกอบอาชีพตามหลักศีล 5 ซึ่งในทางปฏิบัตินั้นอาจทำได้ยากสำหรับผู้ที่มีกิเลสเยอะ เพราะศีล 5 เป็นลักษณะข้อห้ามในการกระทำ ซึ่งอาจจะขัดแย้งกับการดำรงชีวิตในยุคปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงนำหลักธรรมที่เป็นข้อในการสอนให้กระทำ คือ เบญจธรรม มี 1) เมตตากรุณา คือ ความรัก ความปรารถนาดี 2) สัมมาอาชีวะ คือ การประกอบสัมมาอาชีวะ การประกอบอาชีพสุจริต 3) กามสังวร คือ การสำรวมในกาม 4) สัจจะ คือ การพูดความจริง ไม่หักรานประโยชน์ผู้อื่น 5) สติสัมปชัญญะ คือ ความระลึกได้และความรู้ตัว จึงทำให้ประชาชนมีชีวิตที่ดี มีคุณภาพ รู้จักกลัวบาป-บุญ รู้จักถูก-ผิดมีเหตุและผลในการดำเนินชีวิต มีปัญญารู้จักแก้ไขปัญหา พัฒนาคุณภาพชีวิตและสร้างผลิตภัณฑ์ที่เป็นรายได้เสริมให้มีการเติมโตไปได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทัศน์ ประทุมแก้ว, ดร. และคณะ, (2562 : 135) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาผลิตภัณฑ์และส่งเสริมสัมมาชีพของหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในจังหวัดศรีสะเกษ” พบว่า หลักความประพฤติที่ดีงามของพุทธศาสนา อันมีหลักศีลธรรมซึ่งมาจากคำสอนจากพระพุทธเจ้าที่แน่นอนตายตัวซึ่งเป็นกฎเกณฑ์ชัดเจนตายตัว ผิด-ถูก บุญ-บาป แยกส่วนกันอย่างชัดเจน เมื่อพิจารณาตามเป้าหมายแล้วสามารถแบ่งได้ 2 ระดับคือ 1) ระดับโลกียธรรม ได้แก่ ธรรมอันเป็นวิสัยของปุถุชนผู้ครองเรือน 2) โลกุตระธรรม ได้แก่ ธรรมอันไม่ใช่วิสัยของชาวโลก เป็นต้น

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

การที่จะนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ สัมมาชีพ (สัมมาอาชีวะ) มาเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพนั้น ทำให้ประชาชน/ชุมชน ไม่ก่อให้เกิดการเบียดเบียนตนเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น และไม่เบียดเบียนสังคม แม้ในทางตรงและทางอ้อม คือ เว้นจากการทุจริตทางกาย วาจา และใจ โดยปฏิบัติอยู่ในกรอบแห่งศีลธรรม ไม่หลงในอำนาจของกิเลส อันเป็นเหตุให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนและผู้อื่น เพราะศีลเป็นข้อปฏิบัติในเชิงปฏิเสธ เพื่อควบคุมความประพฤติทางกาย ทางวาจา ให้สงบเรียบร้อย อันจะเป็นรากฐานในการพัฒนาคุณธรรมในระดับที่สูงขึ้น การส่งเสริมสัมมาชีพกรณีศึกษาในชุมชนบ้านสมบูรณ ตำบลสูง อำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษ

หน่วยงานภาครัฐหรือภาคเอกชน ตั้งแต่ระดับหมู่บ้านขึ้นไป จนถึงระดับองค์กร สามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ หรือโครงการต่าง ๆ ในด้านพัฒนาสัมมาชีพที่เกี่ยวข้องกับชุมชนหรือบุคคล ให้มีคุณภาพพัฒนาชีวิตให้มีความสุขทั้งทางกาย วาและใจ

เอกสารอ้างอิง

- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2545). *พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงขยายความ*. พิมพ์ครั้งที่ 20. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมิก จำกัด.
- _____. (2549). *พุทธธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมิก จำกัด.
- พระชวลิต จิตรวฑฒโน (ยังยืน). (2561). “กระบวนการส่งเสริมการรักษาศิลปะ 5 เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย”. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธานี เขมธมโม (จำปา). (2550). “ศึกษาลัทธิมาฮาชีวะในพระพุทธศาสนา”. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิมลพรรณ หาญชนะ. (2561). “แนวทางการส่งเสริมการรักษาศิลปะ 5 : กรณีศึกษาของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี”. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระใบฎีกาสุชาติ ถนอมทรัพย์. (2556). “การปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ของครูโรงเรียนอนุบาลนครปฐม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1”. รายงานวิจัย. บัณฑิตวิทยาลัย: วิทยาลัยทองสุข.
- สุทัศน์ ประทุมแก้ว, ดร. (และคณะ). (2562). “การพัฒนาผลิตภัณฑ์และส่งเสริมสัมมาชีพของหมู่บ้านรักษาศิลปะ 5 ในจังหวัดศรีสะเกษ”. รายงานวิจัย. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม, ดร. และคณะ. (2563). “การศึกษาแนวคิดเรื่องสัมมาชีพและความรับผิดชอบในพระพุทธศาสนา”. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. 8(2). 435.